

Nieuw perspectief Jersey door einde vetquotering

De Deense Jersey-veestapel groeit en de dieren worden gehouden op de gemiddeld grootste bedrijven van Denemarken. Het einde van de vetquotering biedt nog meer perspectief. Maar kruisen veroorzaakt grote hoogtemaatverschillen. De Hollandse Jersey-fokker André van Weerdenburg uit Rødding ziet kansen om complete veestapels aan Nederlandse veehouders te verkopen.

Goter kan het contrast niet zijn. Tijdens het afsluitende defilé van de nationale Deense melkveefokkerijshow te Herning eind november staan de 165 centimeter hoge nationale zwartbonte Holstein-kampioene en enkele Jersey-demonstratievaarzen dicht bij elkaar. Het kruishoogteverschil is minstens 30 centimeter en het lichaamsgewicht verschilt minimaal een factor 2. Maar het verschil in saldo per koe is slechts enkele procenten en per kilo

energie gecorrigeerde melk is het saldo in het voordeel van de kleine smalle lichtgewichten, blijkt uit cijfers van de Deense landbouwvoorlichtingsdienst LR. Niet voor niets neemt de Deense Jersey-populatie toe.

Minder vaak ziek

Ten opzichte van vorig jaar groeide de veestapel met 2.800 dieren tot een kleine 70.000

dieren. Ook opvallend: Jersey-veestapels zijn gemiddeld het grootst in Denemarken en ze nemen snel in omvang toe. In 2012 groeide het aantal met 9,4 melkkoeien naar 167 melkkoeien, tegenover gemiddeld 149 Holsteinkoeien per Deens melkveebedrijf. Fokkerijdirecteur Peter Larsen verklaart de populariteit van de Deense Jersey door de betere gezondheidscijfers en door de efficiënte melkproductie. In Denemarken is grondgebonden-

Jersey's in Nederland sinds jaren zestig

Al sinds 1971 houdt de familie Ormel uit het Achterhoekse De Heurne Jersey-melkvee. 'De koe van de armen' werd het ras in die tijd genoemd. „Dat deed je niet, een ander koeienras houden dan FH of MRIJ”, vertelt Erik Ormel (foto). Hij is voorzitter van het Nederlandse Jersey Stamboek (NJS), dat in 1966 werd opgericht. „Eigenlijk is het een vereniging; de tijd dat we keuringen hielden is al lang geleden.”

De NJS telt 30 leden inclusief Vlaamse leden, al jaren een stabiel aantal. Het gros boert gangbaar, acht leden boeren in Overijssel, twee leden verwerken de melk tot kaas. Ormel zelf laat zuivelonderneming Aurora biologisch-dynamische kaas maken, aangezien hij op deze wijze boert. De Jersey-vereniging heeft als doel gezamenlijk Deens Jersey-sperma van k.i.-organisatie Viking Genetics in te kopen. „Deense Jersey's hebben de hoogste gehalten wereldwijd. Hoe hoger de gehalten, hoe meer je verdient.

Maar de leden zijn vrij om met een andere k.i.-organisatie zaken te doen die ook Jersey-sperma aanbiedt, uit Nieuw-Zeeland of Noord-Amerika. “ Ook heeft de vereniging als doel voorlichting te geven of te helpen als veehouders in Denemarken een kijkje willen nemen. Jersey-veehouder Henk Oegema uit Dalfsen (Ov.) begeleidt hen op de reis.

2012 keerpunt

In vroeger jaren verklaarden de gangbare gebruiken en tradities in de boerenomgeving wellicht waarom de Jersey-koe slechts mondjesmaat werd gehouden, ondanks de economische voordelen van de 'vette melk'. Vanaf de komst van de (vet)quotering in de jaren tachtig was melk met een hoog vetgehalte lang niet meer zo aantrekkelijk. Begin jaren negentig hadden zogenoemde Slomboeren profijt bij vette Jersey-melk en eind jaren negentig maakte spermaverkoper Hans Ramp reclame voor de

heid verplicht en daarmee is de productie per hectare grond een belangrijk kengetal. Per hectare grond levert de Jersey meer op omdat je er meer mag houden op een hectare. Qua gezondheidscijfers scoort de Jersey vooral beter op het aantal ziektegevallen per jaar en het inseminatiegetal. Deense Holsteins zijn gemiddeld 2,03 keer per jaar ziek en Deense Jersey's 1,58 keer. Ook het aantal doodgeboorten kalveren is een paar procent lager dan

het gemiddelde van 9 procent van het Deense Holstein-ras.

Sterfte en O&A

Het sterftepercentage tijdens de opfok is een aandachtspunt bij de Jersey. Tussen de eerste en de 180-ste levensdag sterft gemiddeld 11 procent, tegenover ruim 5 procent bij het Holstein-ras. Uiteraard is ook de slachtwarde van de Jersey-koe een nadeel. De saldocijfers

ten gunste van de Jersey zijn van 2010, toen de rundvleesprijzen nog niet zo hoog waren als nu. Daarentegen komt het effect van de recordhoge voerprijs ook niet tot uiting in de cijfers van 2010. Peter Larsen: „Het is een keuze die je maakt. Veehouders die puur voor de melkproductie gaan, kiezen voor Jersey, degenen die mikken op neveninkomsten uit omzet en aanwas mikken op Deens Rood.” Om de geringe vleeswaarde van de Jersey ►

(Amerikaanse) Jersey. Dat leverde ook nieuwe bedrijven op waar Jersey-vee werd gehouden, vertelt Ormel. Maar het afgelopen decennium nam het aantal eerste inseminaties en geboorten jaar op jaar af, zo blijkt uit de NRS-statistieken. Tot afgelopen jaar. Toen meldde Ormel namens het NJS een groeiende belangstelling. Dankzij de versoepelde vetquotering en de hoge voerprijzen.

Klein koetje raar idee

Straks verdwijnt de quotering helemaal. Des te meer een reden om gouden tijden voor het Jersey-ras in Nederland te voorspellen. Ormel: „Ik denk niet dat de kleine koe-tjes net zo populair worden als Fleckvieh, omdat ze zo klein zijn. Dat vinden veel mensen een raar idee.” Dubbeldeelvlees is het Jersey-ras in tegenstelling tot Fleckvieh absoluut niet, hoewel de veestapel van Ormel wat breder en bespierder is dan normaal. Ormel: „In Denemarken

wordt heel veel met gesekst sperma gewerkt. Daarmee insemineren we de top van de veestapel voor vervanging. De rest wordt gekruist met Belgisch Blauw om de kalveren tot waarde te brengen. Je kunt deze gebruikskruising meer toepassen dan normaal omdat een Jersey-koe een jaar ouder wordt dan gemiddeld.” Harde bewijzen heeft hij daar niet voor, maar in zijn stal heeft Ormel wel een schoolvoorbeeld van een oude koe. Zestien jaar oud en nog springlevend. Ze kan meer dan 20 jaar oud worden, denkt Ormel.

Overtuigd van meerwaarde

Het verschil in levensduur met andere rassen mag dan onderwerp van discussie zijn, de efficiëntie waarmee kaas gemaakt kan worden niet. Dankzij het kappa caseïne-type BB in het eiwit heb je maar 7 liter melk nodig voor 1 kilo kaas in plaats van 9 à 10 liter. Dat levert bij het juiste afzet-

kanaal extra geld op. Ormel: „Vroeger ging onze melk linea recta naar de kaasfabriek, maar we kregen er geen extra geld voor.”

Hoe zit het dan met de gevoeligheid voor melkziekte en het hoge sterftepercentage onder het jongvee? Dit zijn mindere eigenschappen van het ras die Ormel niet zal bestrijden. Ook werkt hij niet met een Jersey-dekstier ondanks de biologisch-dynamische werkwijze. Stieren zijn levensgevaarlijk. En k.i.-stieren zijn in hoge mate ingeteeld, erkent hij. Maar dat kun je oplossen door een jaar met Amerikaanse of Nieuw-Zeelandse Jersey's te fokken.

De voorzitter van het Jersey-stamboek is overtuigd van het economische voordeel. „Een boer met een quotum van 500.000 liter kan op jaarbasis 20.000 tot 30.000 euro meer verdienen. Dat is vooral te danken aan de veel hogere voer-efficiëntie en melkprijs.” De bedrijfseconomische cijfers uit Denemarken geven hem gelijk.

te compenseren gebruiken veel veehouders gesekst sperma op het beste deel van de veestapel en zetten Belgisch Blauwe vleesstieren in op het overige deel van de veestapel. De kruisling die daaruit voortkomt, doet qua groei per dag en qua slachtwaarde nauwelijks onder voor een zuiver Holstein-kalf. Zuivere Jersey-kalveren zijn niets waard en bovendien kwetsbaar in de opfok. Ze worden doodgeslagen, durven de Denen hardop te zeggen.

Vetcorrectie

Dankzij de fraaie economische cijfers heeft het Deense Jersey-stamboek, onderdeel van de overkoepelende coöperatieve k.i.-gigant Viking Genetics, de wind dus in de rug. Zodra het vetquotum in 2015 verdwijnt, is de kans groot dat de interesse verder toeneemt. In Nederland was het door de vetcorrectie niet interessant om melk met een hoog vetgehalte te melken, maar in Denemarken wel. Noord-Hollander André van Weerdenburg ruidde de Jersey-veestapel die hij eind jaren negentig kocht in het Deense Rødding dan ook niet in voor een Holstein-veestapel, ook al was hij van huis uit vertrouwd met 'Amerikanen'. Van Weerdenburg: „De Jersey scoort niet alleen goed qua voersaldo, maar je hebt ook minder stalruimte nodig. Bij uitbreiding scheelt dat een slok op een borrel.”

Hollandse kopers

Van Weerdenburg mag zich verheugen in de

Noord-Hollander André van Weerdenburg gooide hoge ogen met zijn Jerseys op de Deense nationale show.

belangstelling van Nederlandse kopers voor zijn zuivere Jersey-veestapel. Fokvee van uitstekend niveau, waarmee hij op de nationale show in Herning hoge ogen gooide, al miste hij met een tweedekalfs DJ Latte-dochter het erepodium. Van Weerdenburg spant zich samen met zijn Deense collega's in om de relatief geringe Deense Jersey-fokveestapel kwalitatief en kwantitatief uit te breiden. De laatste jaren is er, mede vanwege het gebruik van gesekst sperma, veel jongvee opgefokt. Het stamboek is er dus klaar voor om levend vee te gaan exporteren. Sperma van fokstieren wordt al geruime tijd geëxporteerd, vooral naar de Verenigde Staten, waar ondanks de aanwezigheid van het dominante Holstein-ras de Jersey zich ook staande weet te houden.

Hoogtemaatverschil

Fokkerijdirecteur Larsen bevestert dat de Deense populatie over gezondere uiers beschikt. Met de Amerikaanse Jersey is meteen de belangrijkste concurrent van de Denen genoemd. Tegelijkertijd bieden de Amerikaanse en de Deense populatie over en weer de mogelijkheid inteelt tegen te gaan. Door

het gebruik van genomics dreigt er nog meer bloedversmalling in de Deense populatie, die al nadrukkelijk beheerst wordt door twee stiervaders: Fyn Lemvig en de nog actieve fokstier DJ Zuma.

Amerikaanse Jersey's zijn minder klein en ze produceren meer melk dan hun Deense soortgenoten. Maar ondanks dat werd de import van Amerikaanse Jersey-fokstiersperma eind jaren negentig geen groot succes. Ook al werd de stier die het best scoort voor hoogtemaat het meest geïmporteerd, toch kleefte aan de Amerikaanse Jersey-kruisling ruim tien jaar na de introductie vooral het imago dat het hoogtemaat-verschil tussen de kruislingen en de zuivere Holsteins in de (melk)stal te groot wordt.

300 euro goedkoper

Om die reden zijn Nederlandse kopers dan ook niet geïnteresseerd in sperma-import van Deense Jersey-fokstieren maar willen ze veestapels kopen, vertelt André van Weerdenburg. Bovendien kosten ze veel minder dan Holstein-vee. Deense Jersey-vaarzen zijn ten minste 300 euro goedkoper dan Holstein-vaarzen. ■

Uierdiepte aandachtspunt

Op de fokveeshow in Herning, dinsdag 28 november 2012, was er niets van te zien, maar de Deense Jersey worstelt met haar uierdiepte. Niet omdat de uiervorm, de aanhechting en de ophangband van het ras zo ondermaats zijn, integendeel, maar omdat de benen van de fijne melkkoetjes zo kort zijn. Net als vroeger bij het FH-ras en het MRIJ-ras is de bodemvrijheid van de uier een probleem, bij oudere koeien die vlot 30 liter melk per dag geven. Het Deense stamboek realiseert zich dat en schenkt veel aandacht aan de uier, die in de exterieurindex voor maar liefst 50 procent meeweegt in het totaalcijfer.

